

A Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár,
és a Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém
Megyei Levéltárában őrzött középkori
oklevélgyűjteményeinek
a
Települési értéktárba történő felterjesztése

Készítette: Dr. Karlinszky Balázs, levéltáros

Veszprém, 2014. szeptember 10.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Veszprémi Szemle Várostitörténeti Közhasznú alapítvány

8200 Veszprém, Május 1 utca 2/1.

Adószám.: 19383396-1-19

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Dr. Karlinszky Balázs

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Cseri utca 41/B.

Telefonszám: 06-20/518-8643

E-mail cím: karlinszky.balazs@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

A Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár középkori oklevélgyűjteménye

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

agrár- és élelmiszer gazdaság

egészség és életmód

épített környezet

ipari és műszaki megoldások

kulturális örökség

sport

természeti környezet

turizmus

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár (8200, Veszprém, Vár utca 16.)

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

települési

tájegységi

megyei

külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár két korábban önálló levéltárat, a Veszprémi Püspöki Levéltárat és a Veszprémi Székeskáptalan Levéltárát foglalja magában. Bár történetük több ponton kapcsolódott egymáshoz, egyesítésükre csupán a 20. század utolsó évtizedében került sor. Az egyesített levéltárban jelenleg kb. 1900 darab középkori oklevél található. A városban található másik levéltár, a Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltár további 350 darab középkori oklevéllel rendelkezik. A két intézményben így közel 2300 darab középkori oklevél található.

Veszprémben az egyházmegye alapításától kezdve őriztek okleveleket. Az egyház, mint az írásbeliség elterjesztésében fontos szerepet betöltő intézmény, a keresztény magyar királyság megalapításától fogva gondot fordított jogainak írásban történő rögzítésére és ezeknek az

iratoknak a megőrzésére. Egyes egyházi testületek továbbá hiteleshelyként, a mai közjegyzői hivatal előzményeként közhitelű okleveleket bocsátottak ki, és más birtokosok dokumentumait is megőrizték. Ennek ékes bizonyítékául szolgál Guden vitéz 1079-ben kelt végrendelete, amely a levéltár féltve őrzött kincse. A levéltár helye hagyományosan a székesegyház sekrestyéje, illetve az ahhoz kapcsolódó helyiségek voltak. A veszprémi püspöki székesegyház a középkorban többször barbár pusztítás – 1276-ban Csák Péter nádor dúlta fel a várat – vagy tűzvész – 1381-ben Lajos király uralkodása alatt – áldozatául esett, ezért a levéltárban elhelyezett dokumentumok is megtizedelődtek.

A püspöki levéltár, illetve a püspök mellett reprezentatív-tanácsadó szerepet betöltő, kanonokokból álló papi testület, a székeskáptalan archívuma kezdetben nem különült el egymástól. Szétválasztásukra csak a 13–14. század folyamán került sor a káptalan jogi személyé válásával, ami szükségessé tette a püspöki és káptalani birtokok és az ezekre vonatkozó oklevelek megkülönböztetését is. A török veszély közeledtével – 1543-ban a hódoltság része lett a szomszédos koronázóváros, Fehérvár – a két levéltár sorsa földrajzilag is elvált egymástól. A püspök 1544-ben archívumát másik várába, Sümegre költöztette, míg a káptalan ugyanekkor Sopronban helyezte el levéltárát. Utóbbi a testület működésének kényszerű szünetelése után, 1628-ban, míg a püspöké a mai püspöki palota 18. század végi felépültével költözött vissza Veszprémbe. 1993 óta már mindkettőnek az érseki palota ad otthont.

A magyar középkor hagyományosan elfogadott végpontja a mohácsi csata napja, 1526. augusztus 29. A korábban keletkezett valamennyi dokumentumot okleveleknek nevezi a történeti kutatás, függetlenül azok jellegétől, szemben pl. a koraujkortól megszokottá váló, a dokumentum tartalmi jellegét is tükröző terminusokkal (misszilis, pátens, stb.). A középkori oklevelek tehát olyan jogbiztosító iratok, amelyek meghatározott formai követelmények szerint kerültek kiállításra, és önmagukban egységes, lezárt iratok, amelyek azzal, hogy jogi tényt nyilvánítanak ki, egyben bizonyításra is használhatók voltak.

Külső ismertető jegyeik alapján a hazai oklevéladási gyakorlat a 13. század végéig az oklevelek anyagát tekintve zömmel pergamenre írt darabokra korlátozódott, majd a 14. század elejétől megjelentek a papíroklevelek is. Pergamenre ezt követően csak a privilégium jellegű iratok kerültek. A mai lapelrendezéssel ellentétben az oklevelek zöme fekvő téglalap alakú, nagyságuk pedig az irat terjedelmétől függően változó, vagyis a leírandó szöveg méretéhez vágták ki a papírlapot vagy a pergament. Az oklevelek megerősítése, hitelesítése az középkor első évszázadaiban még gyakran chirografálással történt: az oklevél szövegét egymás alá kétszer (vagy többször leírták), majd a szövegek közé a lap teljes szélességében az ábécé

betűit írták. A folyamat végén a lapot az ábécé betűinél elvágták, amely hitelesítésre eztán a lapok összeillesztésével szolgált. A 13. századtól mind gyakoribbá vált az oklevelek megpecsételése, amely a privilégium típusúaknál függőpecséttel történt. A hazai okleveles gyakorlat nyelve zömében a latin, amelyet néhány német, illetve esetlegesen magyar darab egészít ki.

Az okleveleket a külsőkön túl belső ismertetőjegyek teszik szabályossá. Ideális esetben egy dokumentum a bevezetés (*protocollum*) – tárgyalás (*contextus*) – befejezés (*eschatocollum*) hármas egységre tagolódik, amelyben további egységek fordulhatnak elő. Az oklevelek belső egységei zömükben néhány váltakozó módon felhasznált formulára korlátozódnak, amelyeknek egyediséget az egyes részek megléte vagy éppen hiánya, illetve az oklevélben kinyilvánított jogi tény, vagyis a konkrét rendelkezés és a rendelkezést kiváltó okok adják. A bevezetés alegeiségei: fohász (*invocatio*), az oklevél kiadójának önmegnevezése (*intitulatio*), a levél címzettje (*inscriptio*) és az üdvözlés (*salutatio*). A tárgyalás részei többé-kevésbé sorrendjük szerint a következők: az *arena* az oklevélben szereplő rendelkezés jogi megalapozása, a közzétételi formula (*promulgatio*), az oklevél kibocsátásának konkrét oka (*narratio*), az oklevélben foglalt jogi ügyletről szóló rendelkezés (*dispositio*), a rendelkezést be nem tartókra vonatkozó büntetés (*sanctio*), illetve a hitelesítés módjának leírása (*corroboratio*). A befejezés részei a kiadó és tanúinak aláírása (*subscriptio*) és a keltezés helyének és dátumának megadása (*datatio*).

A középkori oklevelek jelentősége abban áll, hogy lévén jogi iratok, így a valóság viszonyait kívánják tükrözni kompakt, sűrített, a felesleges sallangokat nélkülöző módon. Több szempontból is hazai a középkorkutatás elsőrangú forrásainak számítanak. A magyar történelem középkori narratív irodalma a 15. század végéig néhány krónikára és gesztára, illetve ezek folytatásaira korlátozódik. A nyugaton jellemző évkönyv-jellegű irodalom szinte egyáltalán nincs hazánkban, a legendák pedig sokszor a középkori ember valóságának csak egy kiragadott szeletét örökítik meg, s sokszor nem is egykorúak. A korszakból fennmaradt gazdasági források száma is csekély. A külföldi narratív források pedig lejegyzőjük ismereteit tükrözik, amelyek olykor ugyan sokrétűek, de sok esetben sztereotípiákra épülnek. Ezzel szemben az oklevelek jelentősége szikárságuk mellett abban áll, hogy a *narratio*-ban előadott eseményekkel teljesen vagy közel egykorú történeti forrásnak tekinthetők. Ezen kívül a köztörténeti események mellett olyan lokális, a hétköznapok életébe betekintést nyújtó dokumentumok, amelyek nélkül elképzelhetetlen volna a középkor kutatása. Nem szabad megfeledkezni továbbá arról a tényről sem, hogy a középkori királyi levéltár a mohácsi csata napját követő rövid periódusban – az udvar pánikszerű menekülése során – megsemmisült,

így az ország más levéltáraiban, köztük pl. a veszprémi püspökség és a székeskáptalan archívumában fennmaradt oklevelek pótolják a királyi levéltár hiányát.

Szám szerint ma a Kárpát-medence, a Magyar Királyság egykori területén mintegy 200.000 db. középkori oklevél maradt fenn, amelyeket egyenként tartanak számon. Ezek zömét, mintegy kétharmadát ma a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának Diplomatikai Levéltárában őrzi. Az egyházi, a megyei és a mai országhatárokon túl található levéltárakban őrzött oklevelek száma kb. további 80.000-re tehető. Az országos levéltár középkori gyűjteménye után az esztergomi Prímási Levéltár és a Pannonhalmi Bencés Főapátsági Levéltár őrzi a legtöbb középkori oklevelet, de nagyságrendekkel kisebb mennyiségben, néhány ezret. A negyedik legtöbb, 1900 darabot meghaladó Mohács előtti gyűjteménnyel a Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár rendelkezik. Egykor szintén a veszprémi székeskáptalan levéltárába tartozott a jelenleg letétként a Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltárában lévő hiteleshelyi („országos”) levéltár is, amely további 350 darab középkori oklevelet tartalmaz. (Hasonlóan pár száz darab, esetleg néhány tucat oklevél található a többi Budapesten kívüli hazai levéltárban.)

Ma már valamennyi középkori oklevél fényképe és a hozzájuk tartozó, alapadataikat tartalmazó adatbázis elérhető az interneten. Az okleveleket eredetiben csak minősített esetben foghatják kézbe a tudományos kutatók, egyébként állományvédelmi szempontok – az oklevelek kora és fennmaradási állapotuk – miatt azok csak fényképeken kutathatók. Jó részük ugyanakkor a különböző történeti forráskiadványokban elérhető. Mindkét veszprémi levéltár oklevelei is az elmondottak szerint hozzáférhetők az érdeklődők számára. Restaurálásuk nem kis anyagi ráfordítással folyamatosan történik, és speciális klimatikus igényeiknek megfelelően tárolja őket az intézmény.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár állománya az egyes iratképző szervek és intézmények által kibocsátott iratok csoportjaira, fondokra tagolódik, amelyek történeti és levéltárszakmai szempontok alapján fondcsoportokat alkotnak. A levéltár harmadik fondcsoportja, a veszprémi káptalan magánlevéltára tartalmazza hagyományosan a veszprémi káptalan és a püspökség – a hiteleshelyi levéltárban fennmaradtakat nem számolva – kb. 1900 darab középkori, azaz a Mohácsi csata előtti (1526. augusztus 29.) oklevelét. A levéltár legértékesebb része az ezeket az okleveleket is magában foglaló, de 16–19. századi dokumentumokat is tartalmazó állag (*Documenta juris possessionarii*, 1079–1884). Ebben

több olyan oklevél is van, amely jelentőségében túlmutat az Veszprém város és az egyházmegye határain, és országos történeti érdeklődésre is számot tart.

Itt található a levéltár legrégebbi oklevele, Guden vitéz paloznaki adománylevele (1079), amely országos szinten az első eredetiben fennmaradt magán, vagyis nem uralkodói vagy – egyházi – testület által kiadott) oklevél. Kiállítását tekintve még korábbi, Szent István király 1009-ben kelt adománylevele, amely az elsők között létrehozott, az oklevél kibocsátásnak idején már létező veszprémi püspökség joghatóságát biztosítja négy vármegye felett. Ezzel tulajdonképpen az uralkodó meghatározta a veszprémi egyházmegye határait, amely az oklevélben nem említett Somogy mellett kiterjedt Fejér, Kolon (Zala), Pilis és Veszprém megyékre terjedt ki. A 11. századi egyháztörténet e kiemelkedő jelentőségű forrása IV. Béla király 1257. évi átírásában maradt fenn.

1216-ban kelt Pelagius bíboros, a pápa által kiküldött egyházi bíró rendelkezése, amely a veszprémi püspök és az esztergomi érsek között a királyné-koronázás jogával kapcsolatos vitát zárta le. Nem sokkal később, 1217-ben és 1222-ben kelt egy eredeti és két hamis oklevél, amelyek közvetlen bizonyítékkul szolgálnak a veszprémi székesegyház királynékkal való szoros kapcsolatára. II. András király ugyanis szentföldi hadjáratára, az V. kereszties hadjáratra indulván magához vette Gizella királyné itt őrzött, drágakövekkel kirakott koronáját, és pénzzé tette. A kiállított oklevelek a veszprémi székesegyház – vagyis a templom gondozóját, a káptalant – voltak hivatott kárpótolni, mivel ezekben több Balaton-felvidéki falut adományozott az uralkodó ekkor a testületnek. Az 1216-os oklevélben foglalt királyné-koronázó jogot közvetve megerősítette még 1276-ban IV. László király is, amikor az oklevél szövege szerint a királynékat a szokás szerint megkoronázó veszprémi püspököknek biztosította rendelkezésével az 500 márka jövedelmű királynéi kancellári hivatalt is. A veszprémi püspökök harmadik kardinális jogát, Veszprém vármegyei ispáni jogát véglegesen Zsigmond király rendezte 1392-ben, amikor a főispánságot Maternus veszprémi püspököknek adományozta.

1276-ban, a veszprémi székesegyházért Csák Péter-féle pusztítás után kelt IV. László király másik jelentős oklevele. Ebben az elpusztult székesegyház kapcsán említést tett a szövegben a párizsival összehasonlított veszprémi székesegyházi iskoláról. Bár egyesek ebben az első hazai egyetem létét vélték fölfedezni, a hazai történettudomány már többször cáfolta e nézetet, fenntartva ugyanakkor azt, hogy a székesegyház mellett működő káptalani iskola jelentőségében kiemelkedő lehetett.

A budai Corvinák műhelyével mutat rokonságot Vetési Albert püspök 1476-ban kelt saját díszes címerábrázolását tartalmazó oklevele. Szintén a veszprémi püspökség, közelebről a

székesegyház gazdagságáról szól a székesegyház 1435-ben kelt leltára. A török hódításnak áldozatul eső középkori székesegyházaink páratlan gazdagságának egyik becses darabja a töredékesen fennmaradt, de így is 32 oldalas jegyzék. Részletesen felsorolta a templomban leltárba vett liturgikus tárgyakat, egyházi ruhadarabokat, az egyes oltárok felszereléseit és a székesegyház könyvtárát. A 15. század végéről származik a veszprémi székesegyház ingóságainak egy másik leltára, amely túl azon, hogy összevethető képet biztosít az 1435-ös állapotokkal, részletezi a székesegyházi könyvtár használóit és az általuk kikölcsönzött művek címeit.

A középkori gazdaságtörténet páratlan forrása a veszprémi székeskáptalan 1495 és 1534 között vezetett több száz oldalas kéziratos számadáskönyve. A kötet narratív forrásokat is tartalmaz a Mohács utáni két és fél évtizedre Veszprém török hódításáig, 1552-ig. Ez összehasonlítható adatsorokat tartalmaz az egyes káptalani birtokok jövedelmeire és az azokat kezelő személyekre vonatkozóan. Az ismétlődő összeírásokat olykor egyedi bejegyzések is megszakítják, így pl. egy kanonok fegyelmi ügye is bekerült a kódexbe.

A Veszprém Megyei Levéltárban található veszprémi káptalan hiteleshelyi levéltárában is fennmaradt néhány, helytörténeti és intézménytörténeti szempontból is jelentős oklevél. Az itt őrzött legkorábbi oklevél 1214-ben kelt. Az oklevél egy föld adás-vételt rögzít, de jelentőségét az adja, hogy ez az első olyan oklevél, amelyben a veszprémi egyház mint testület kerül megnevezésre. Szintén a hiteleshelyi levéltárban őrződött meg Veszprém város első kiváltságlevele. Jolánta királyné 1224-ben kelt oklevele a veszprémi prépost, királynéi kancellár joghatósága alá tartozó helyeken, így Veszprémben is az egyházához tartozó lakosokat mentesítette a harmincadvám fizetése alól.

A veszprémi káptalan hiteleshelyi levéltárában fennmaradt középkori oklevelek Veszprém és a környék lakossága történetének legkorábbi dokumentumai. Ezekhez hasonló jelentőséggel bír a hiteleshely 17–18. századi iratanyaga is, amely a veszprémi vár, a város és lakói, a Balaton parti szőlőbirtokok történetére vonatkozóan tartalmaz gazdag forrásanyagot.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

a.) A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának a Mohács előtti okleveleket tartalmazó adatbázisa:

<http://mol.arcanum.hu/dldf/opt/a110505htm?v=pdf&a=start>

b.) Forráskiadványok, amelyek nagyobb mennyiségben tartalmaznak okleveleket a Gyűjteményből:

- Érszegi Géza – Solymosi László (összeáll.): *Veszprém város okmánytára. Pótkötet. (1000–1526)*. Veszprém, 2010. (A veszprémi egyházmegye múltjából 20.)
- Fejérpataky László: A veszprémi káptalan kincseinek összeírása 1429–1437. évekből. *Magyar Történelmi Tár* 1886. 553–576., 1887. 173–192.
- Fraknói, Guilelmus– Josephus Lukcsics (edd.): *Monumenta Romana episcopatus Vesprimiensis. / A veszprémi püspökség római oklevéltára. I–IV*. Budapest, 1896–1907. [Újabb kiadása CD-ROM-on: Veszprém, 2007.]
- Gutheil Jenő (szerk.), Kredics László (kiad.): *Veszprém város okmánytára. Oklevelek a veszprémi érseki és káptalani levéltárakból (1002–1523)*. Veszprém, 2007. (A veszprémi egyházmegye múltjából 18.)
- Györffy, Georgius (ed.): *Documenta Hungariae Antiquissima. Vol. I. 1000–1131*. Budapest, 1992.
- Ipolyi Arnold – Nagy Imre – Paur Iván – Ráth Károly – Véghely Dezső (kiad.): *Hazai okmánytár. Codex diplomaticus patrius. I–VIII*. Győr–Budapest, 1865–1891.
- Kredics László – Madarász Lajos – Solymosi László (kiad.): *A veszprémi káptalan számadáskönyve, 1495–1534. / Krónika, 1526–1558. / Javadalmak és javadalmak, 1550, 1556*. Veszprém, 1997. (A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 13.)
- Kumorovitz L. Bernát (összeáll.): *Veszprémi regeszták (1301–1387)*. Budapest, 1953. (Magyar Országos Levéltár kiadványai II/2.)
- Nagy Imre – Véghely Dezső – Nagy Gyula (szerk.): *Zala vármegye története. Oklevéltár I–II*. Budapest, 1886–1890.
- Szentpétery Imre – Borsa Iván (szerk.): *Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke / Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica*. Budapest, 1923–1987.
- Szentpétery Imre – Zsoldos Attila (szerk.): *Az Árpád-házi hercegek, hercegnők és a királynék okleveleinek kritikai jegyzéke*. Budapest, 2008. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai II. Forráskiadványok 45.)
- Zsigmondkori oklevéltár. I–II*. Összeáll. Mályusz Elemér. III–VII. Mályusz Elemér kéziratát kieg. és szerk. Borsa Iván. VIII–IX. Szerk. Borsa Iván, C. Tóth Norbert. X. Szerk. C. Tóth Norbert. XI. Szerk. C. Tóth Norbert, Neumann Tibor. XII. Szerk. C. Tóth Norbert, Lakatos Bálint. Budapest, 1951–2013. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai II/1., 3–4., 22., 25., 27., 32., 37., 39., 41., 43., 49., 52.)

c.) A Levéltárról és az egyes oklevelekről:

- Borsa Iván: A veszprémi püspökség levéltárának első jegyzéke 1352-ből. *Levéltári Közlemények* 20–23(1942–1945), 384–388.
- Csete Antal: A veszprémi székesegyház ékszereinek leltára. *Magyar Sion* 5 (1867) 359–361.
- Gutheil Jenő: *Az Árpád-kori Veszprém*. Veszprém, 1977. (A Veszprém Megyei Levéltár kiadványai 1.)
- Gutheil Jenő: Veszprém Árpád-kori jogi főiskolája – az első magyar egyetem. *Vigilia* 26 (1961) 459–468.
- Hermann István: *A Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár*. Veszprém, 2005.
- Hermann István: Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár. In: Diós István (főszerk.): *Magyar Katolikus Lexikon*. XV. Budapest, 2010. 119–120.
- Karácsonyi János: *Hamis, hibáskeltű és keltezetlen oklevelek jegyzéke 1400-ig*. Budapest 1902.
- Karlinszky Balázs (szerk.): *A Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár fond- és állag-jegyzéke*. Veszprém, 2013. (A Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár segédletei 5.)
- Karlinszky Balázs: A veszprémi káptalan bevételei és gazdasági ereje a 15–16. század fordulóján. In: Kilián László – Rainer Pál (szerk.): *Veszprém reneszánsza*. Veszprém, 2008. 37–66.
- Kollányi Ferenc: *A veszprémi püspök királyné-koronázási jogának története*. Veszprém, 1901.

- Körmendy József: Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár. In: Blazovich László – Müller Veronika (szerk.): *Magyarország levéltárai*. Budapest–Szeged, 1996. 132–133.
- Körmendy József: Veszprémi Káptalani Levéltár. In: Balázs Péter (szerk.): *Magyarország levéltárai*. Budapest, 1983. 328–331.
- Körmendy József: A veszprémi püspöki és káptalani levéltár Mohács előtti oklevelei. *Levéltári Szemle* 30 (1980) 463–480.
- Körmendy József: Veszprémi Püspöki Levéltár. In: Balázs Péter (szerk.): *Magyarország levéltárai*. Budapest, 1983. 323–328.
- Körmendy, József: A Veszprémi Püspökség Levéltára (Veszprém Episcopal Archives). In: Balázs, Péter (ed.): *Guide to the Archives of Hungary*. Budapest, 1976. 195–196.
- Körmendy, József: A Veszprémi Székeskáptalan Levéltára (Archives of the Veszprém Cathedral Chapter). In: Balázs, Péter (ed.): *Guide to the Archives of Hungary*. Budapest, 1976. 196–197.
- Lukcsics József: *A veszprémi káptalan a XVI. században*. Veszprém, 1908.
- Lukcsics Pál: A veszprémi püspöki levéltár. *Levéltári Közlemények* 9 (1931/1–2) 23–37.
- Lukcsics Pál: A veszprémi székeskáptalan levéltára. *Levéltári Közlemények* 8 (1930/3–4) 151–181.
- Solymosi László: Guden magánoklevele másodlagos pecsétjének eredete. *Veszprémi Történelmi Tár* 1 (1989/1) 101–104.
- Solymosi László: Könyvhasználat a középkor végén. Könyvkölcsönzés a veszprémi székesegyházi könyvtárban. In: Szelestei N. László (szerk.): *Tanulmányok a középkori magyarországi könyvkultúráról: Az Országos Széchényi Könyvtárban 1986. február 13–14-én rendezett konferencia előadásai*. Budapest, 1989. 77–119.
- Solymosi László: Veszprémi iskola. In: Kristó Gyula (főszerk), Engel Pál – Makk Ferenc (szerk.): *Korai Magyar Történelmi Lexikon. IX–XIV. század*. Budapest, 1994. 727.
- Solymosi László: A veszprémi káptalan középkor végi számadáskönyvének forrásértéke. In: Rác István (szerk.): *Szabó István emlékkönyv*. Debrecen, 1998. 88–104.
- Solymosi László: A veszprémi székesegyházi iskola. In: Diós István (főszerk.): *Magyar Katolikus Lexikon. XV.* Budapest, 2010. 144.
- Tölgyesi József: A középkori veszprémi főiskola néhány kérdéséhez. In: V. Fodor Zsuzsa (szerk.): *Tudomány és művészet Veszprémben a 13–15. században*. Veszprém, 1996. (Veszprémi múzeumi konferenciák 6.) 99–110.
- Zsoldos Attila: A magyar királynék és Veszprém az Árpád-korban. In: Kredics László (szerk.): *Válaszúton. Pogányság–kereszténység. Kelet–Nyugat. Konferencia a X–XI. század kérdéseiről*. Veszprém, 2000. 177–184.

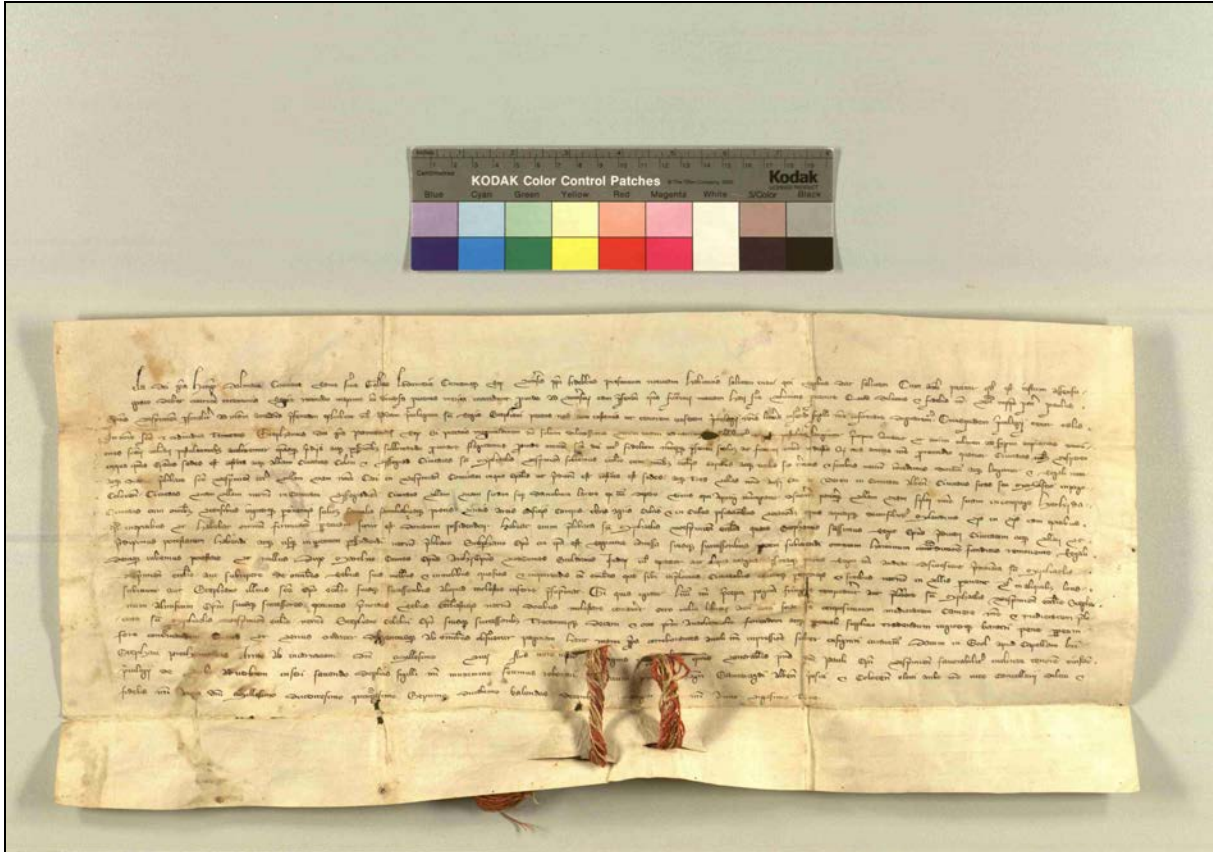
8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.vel.veszpremiersekseg.hu>

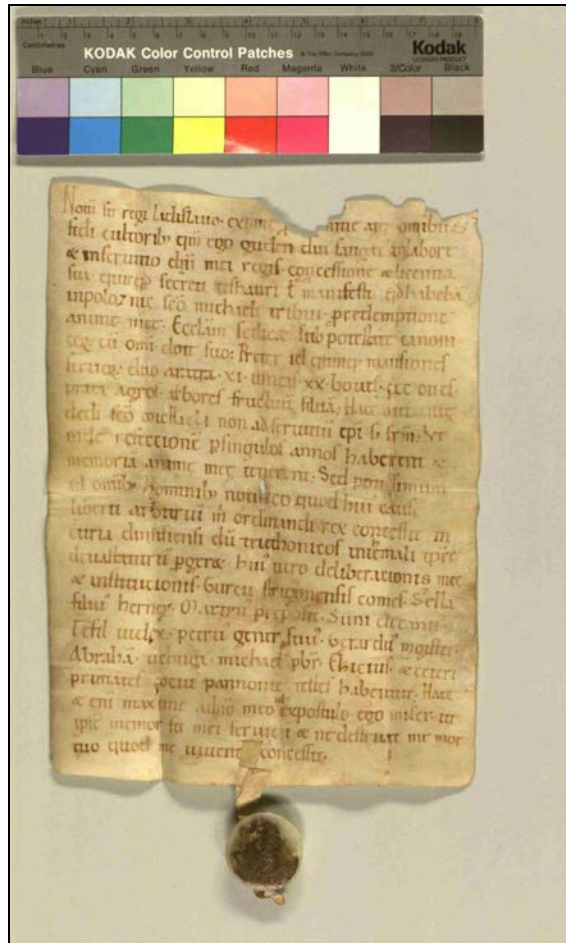
<http://www.veml.hu>

III. MELLÉKLETEK

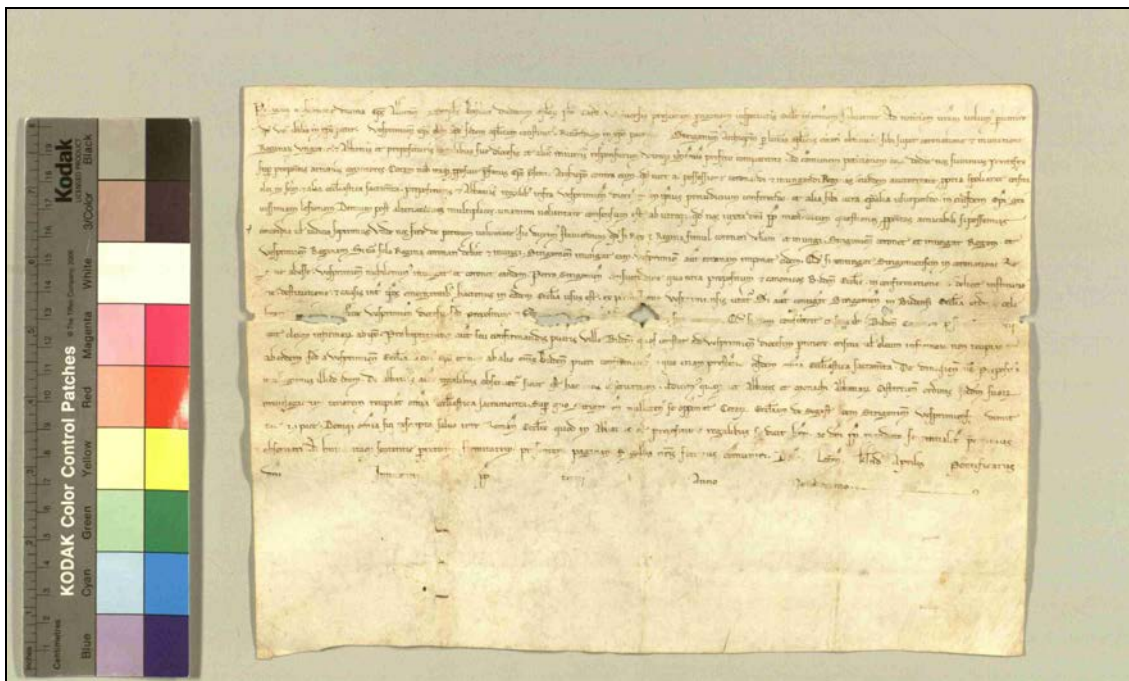
1. Fényképek az oklevélgyűjteményből

Szent István adománylevele a veszprémi püspök javára, 1009. [1257] (VÉL III.I.a.1. Veszprém eccl. et capit. 1)

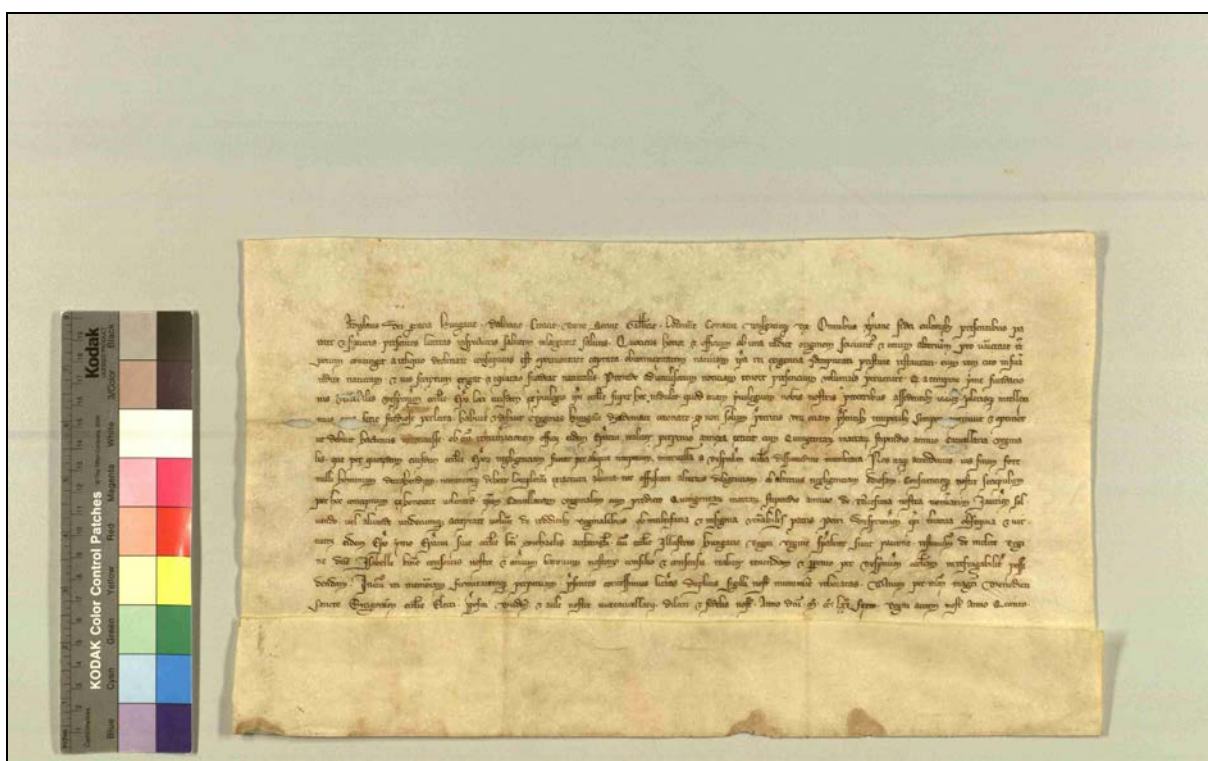
Guden vitéz végrendelete a veszprémi egyház számára, 1079. (VÉL III.1.a.1. Paloznak 2.)

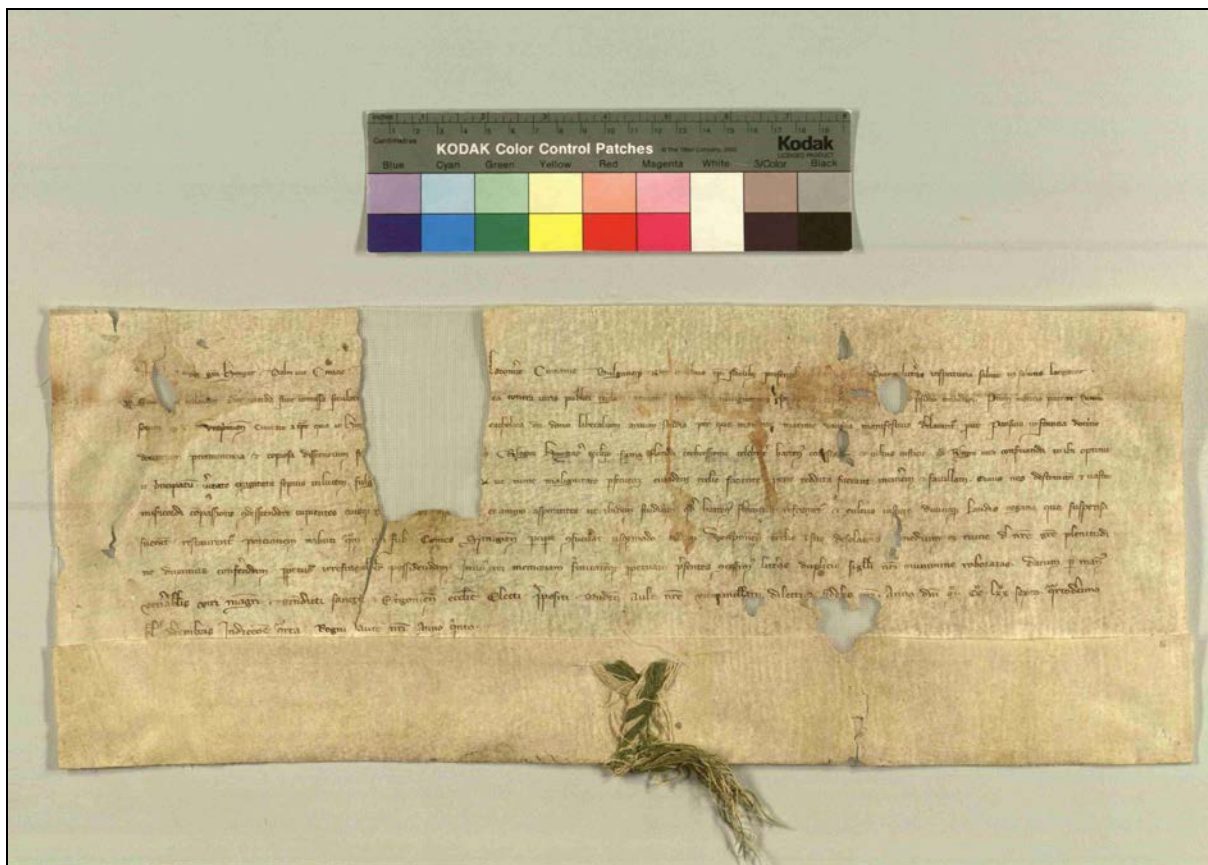
Pelagius bíboros a veszprémi püspöknek biztosítja a királyné koronázás jogát, 1216. (VÉL III.1.a.3. Ius coronandi reginas 1.)

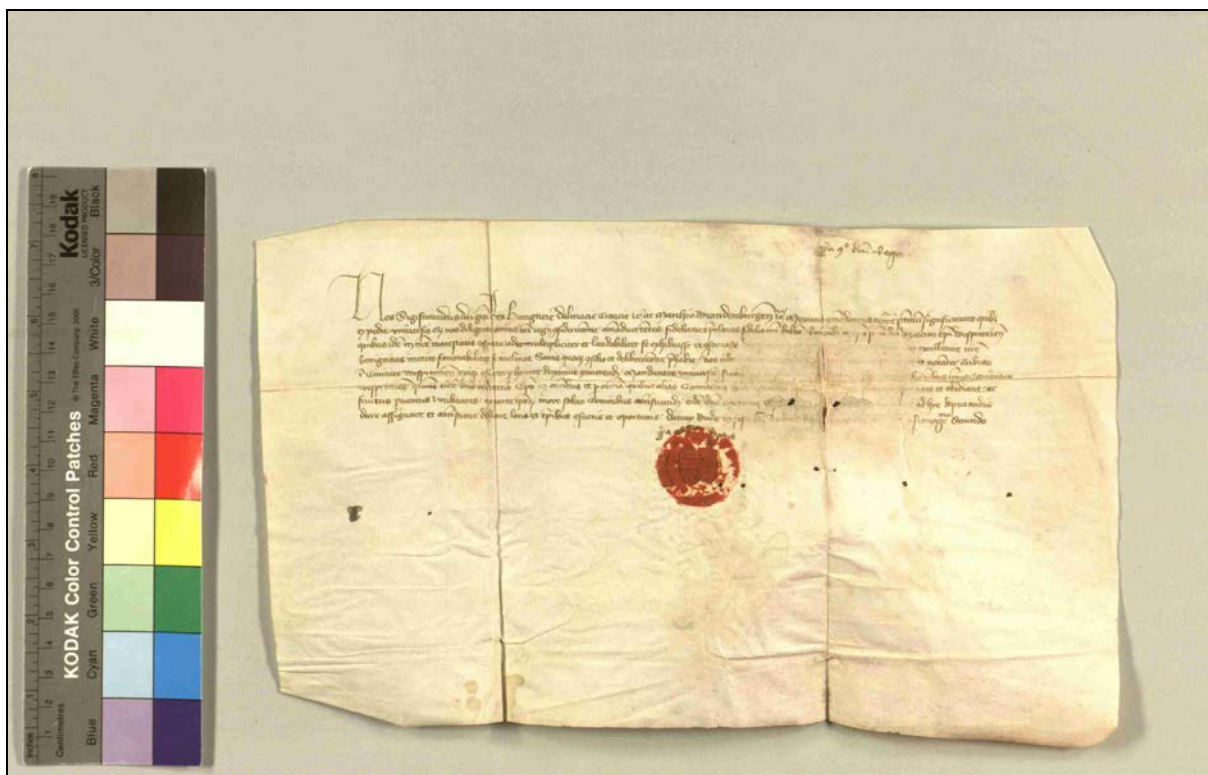
II. András király több falut adományoz a veszprémi káptalannak a székesegyházból elvitt Gizella-koronáért cserébe, 1217. (VÉL III.1.a.1. Nagypécseley 1.)

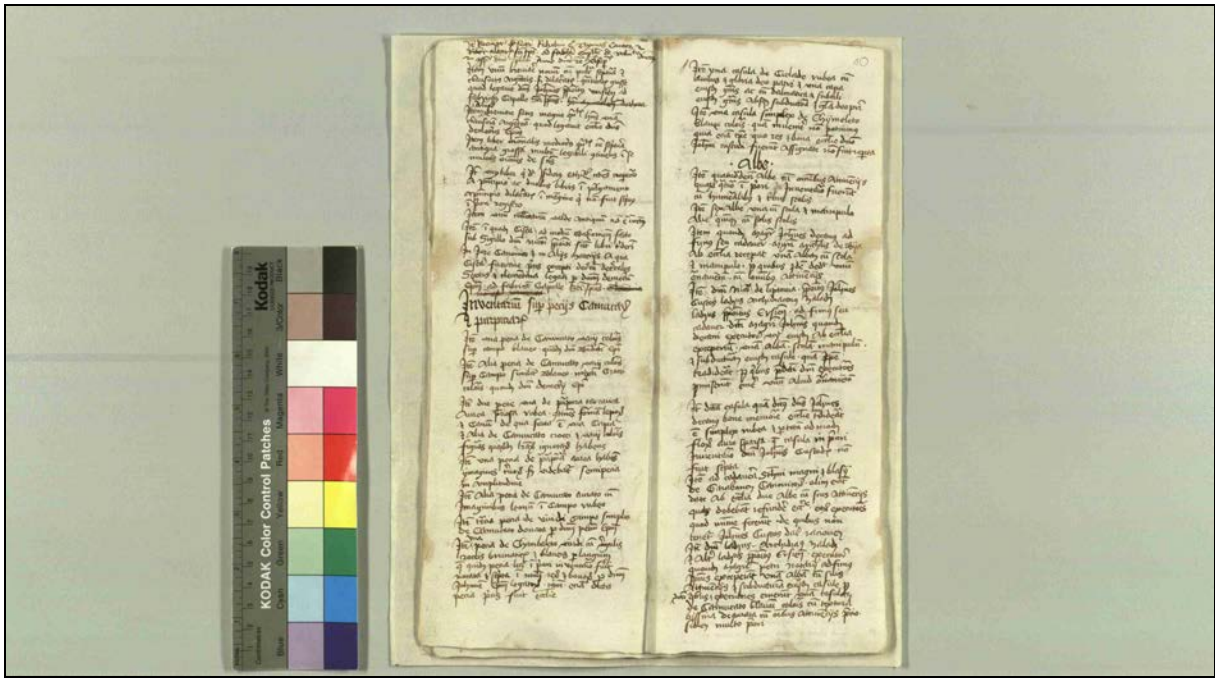
IV. László király Péter veszprémi püspöknek biztosítja a királynéi kancellári hivatalát, 1276. (VÉL III.1.a.3. Ius coronandi reginas 3.)

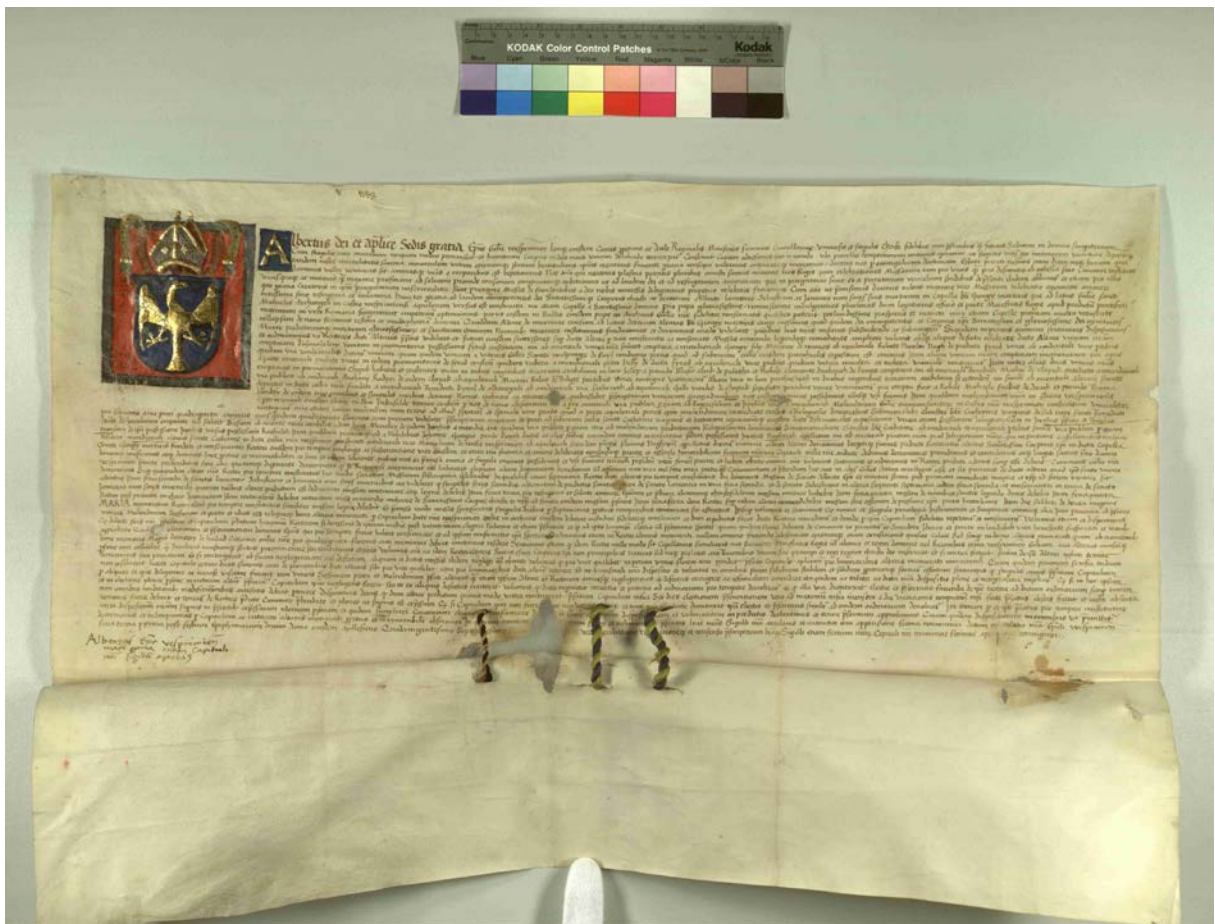
IV. László király oklevele a székesegyházi iskola említésével, 1276. (VÉL III.1.a.1. Fok 2.)

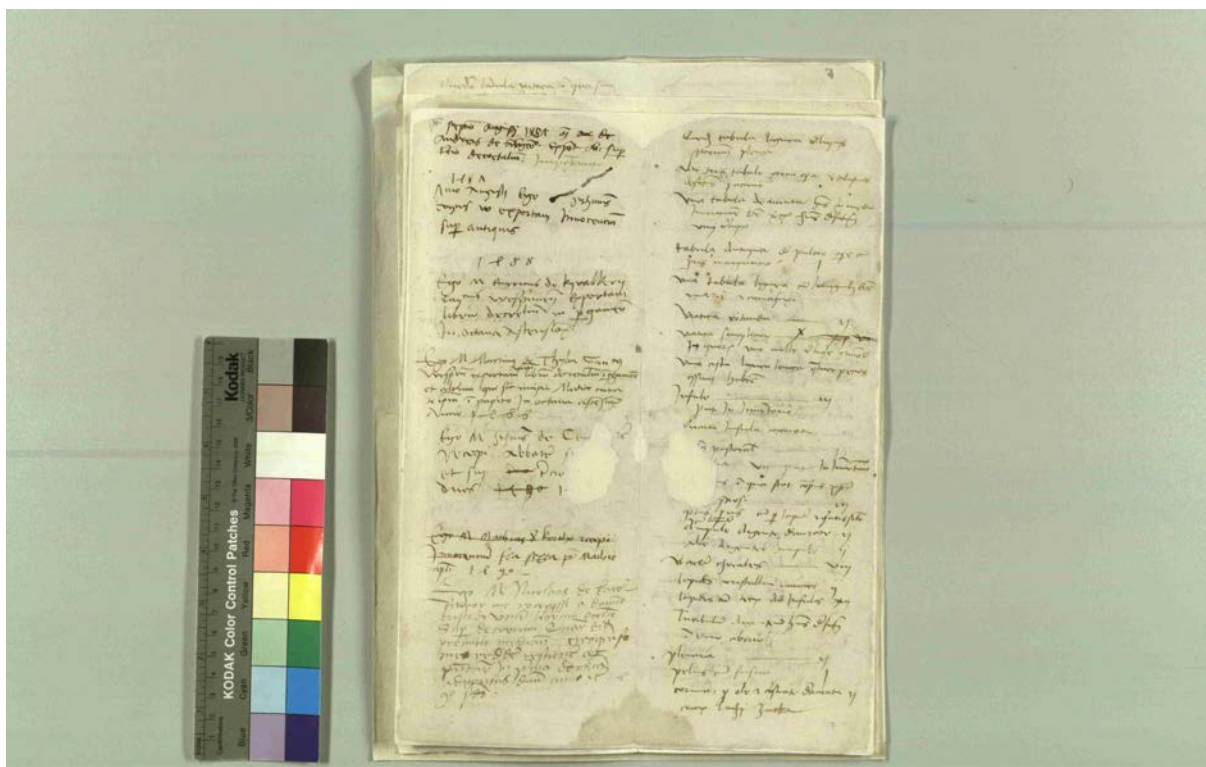
Zsigmond király a Veszprém megye főispánságát Maternus veszprémi püspöknek adományozza, 1392. (VÉL III.1.a.3. Ius comitatus 1.)

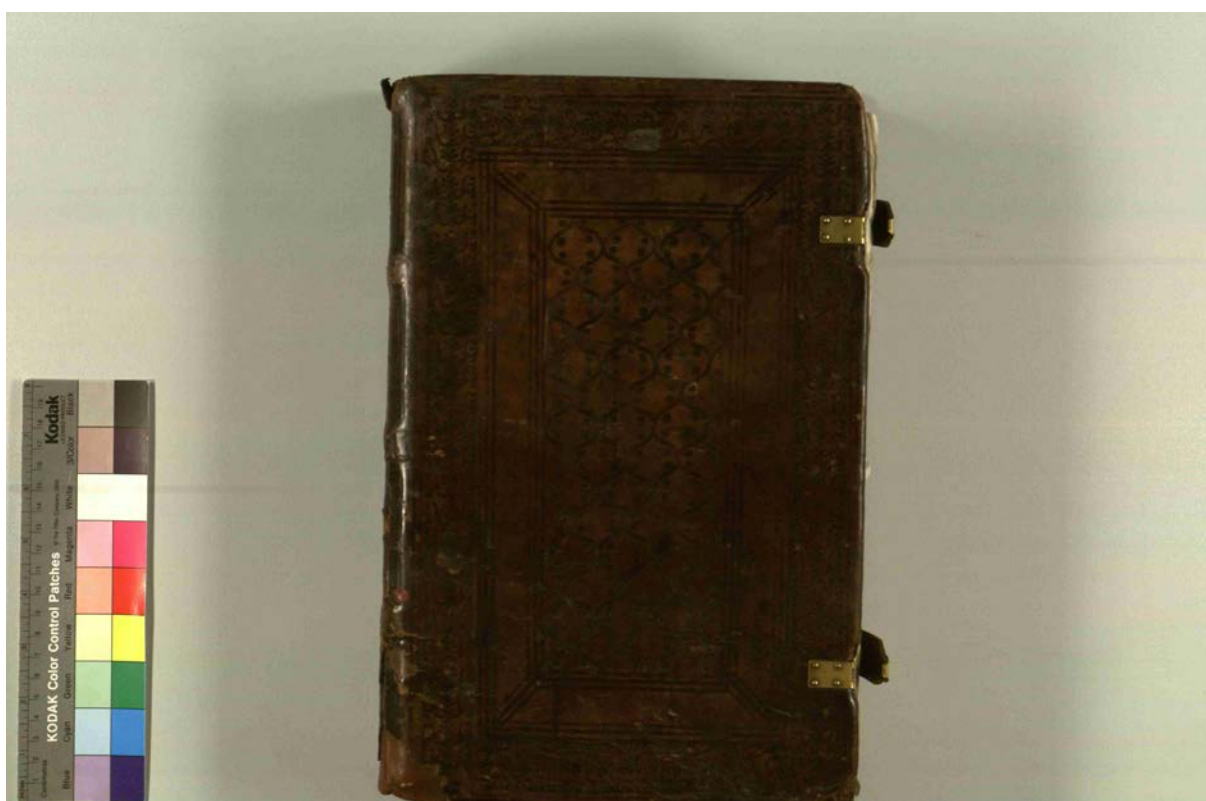
Részlet a veszprémi székesegyház kincseinek összeírásából, 1435. (VÉL III.1.a.3. DF 201633)

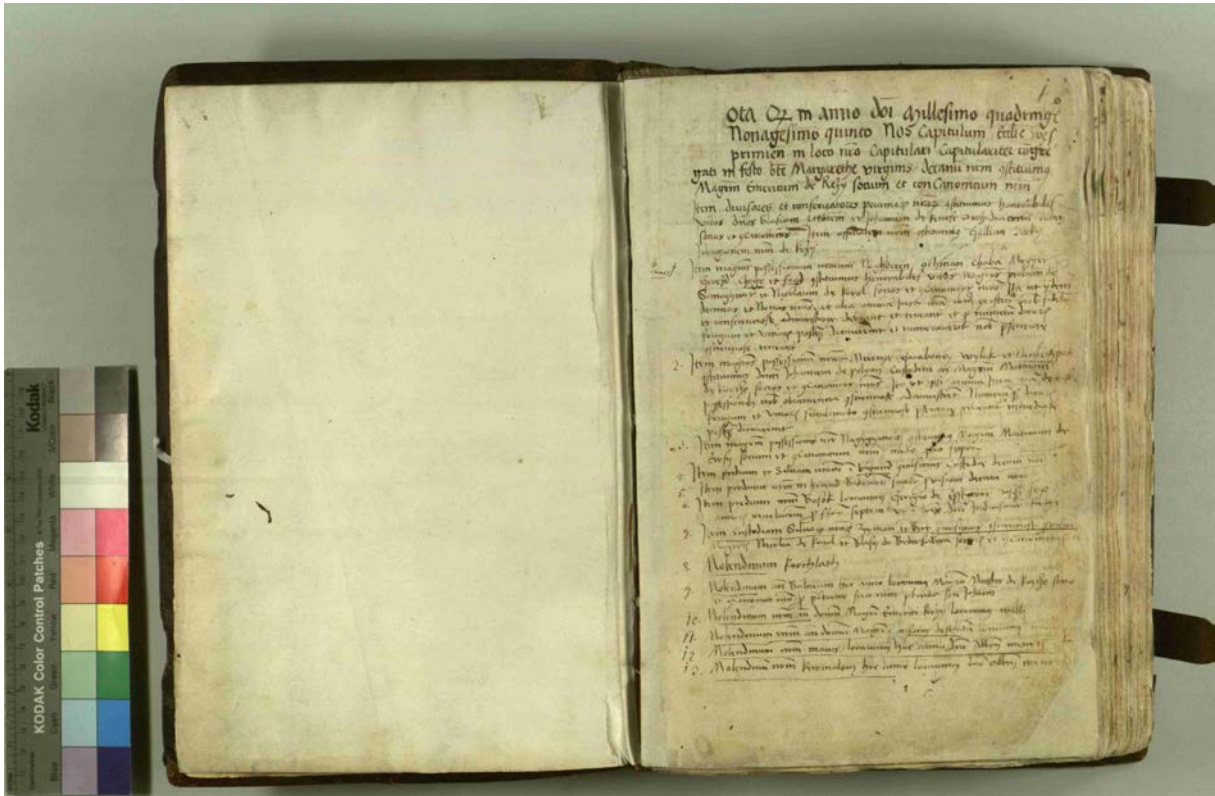
Vetési Albert püspök oklevele díszes címerábrázolásával, 1476. (VÉL III.1.a.1. Veszprém oppidum 58.)

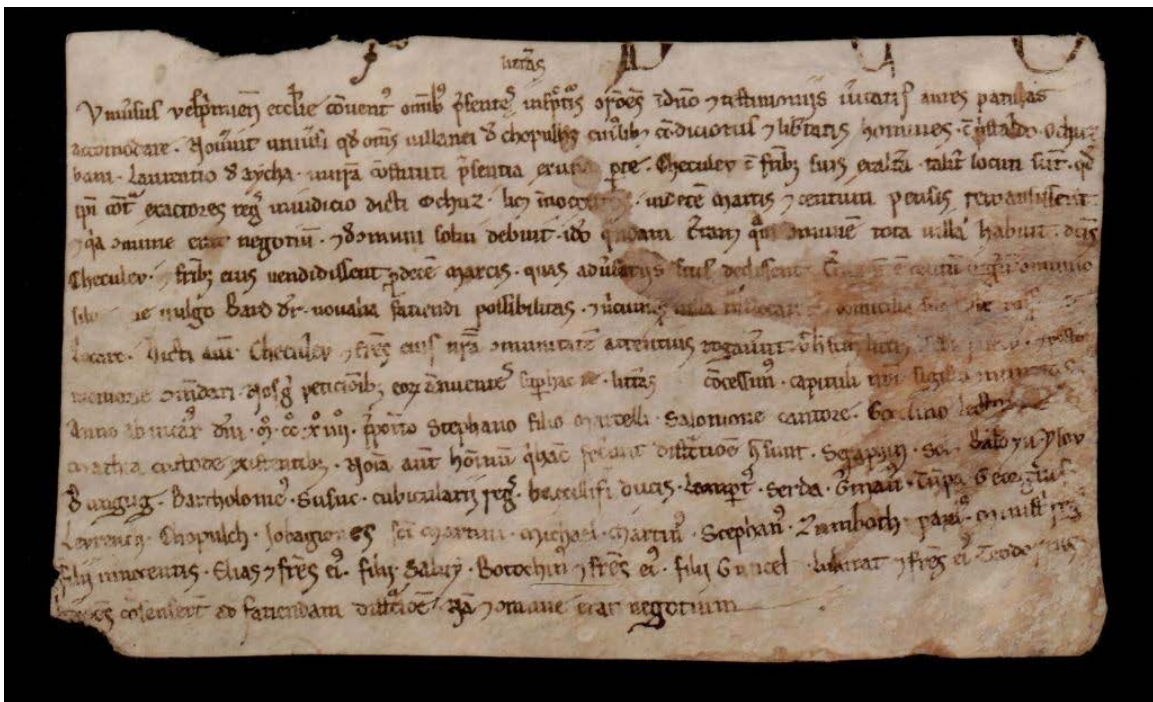
Részlet a veszprémi székesegyházi könyvtárának kölcsönzéseiről, 15. század utolsó negyede. (VÉL III.1.a.1. Veszprém eccl. et capit. 91.)

A veszprémi székeskáptalan számadáskönyvének borítója, 1495–1534. (VÉL III.1.a.1. DF 201634)

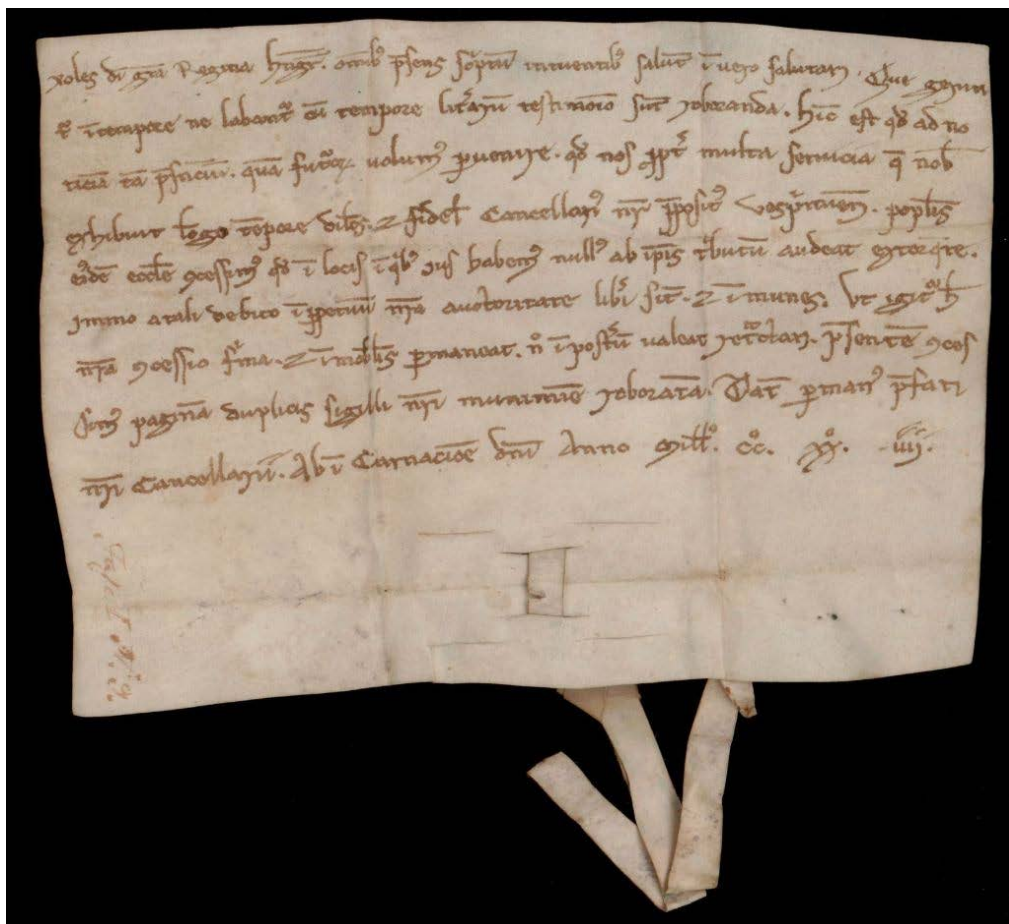

A veszprémi székeskáptalan számadáskönyvének első oldala, 1495–1534. (VÉL III.1.a.1. DF 201634)

A veszprém káptalan előtt Kapolcs község lakói és Ajkai Lőrinc eladják földjüket 10 márkáért Checulev-nek és testvéreinek. 1214. Eredeti, hártya, chirografált oklevél. Független hiányzik MNL VeML XV.1 T 93 (DF229861)

Jolánta, Magyarország királynéja a veszprémi prépost, királynéi kancellár joghatósága alá tartozó helyeken az egyházához tartozó lakosokat mentesíti a harmincadvám fizetése alól. 1224. Eredeti, hártya, függőpecsétje hiányzik. MNL VeML XV.1 T67 (DF282763)

2. Támogató nyilatkozatok

Dr. Márfi Gyula
veszprémi érsek
8201 Veszprém, Vár u. 18. Pf. 109.
Telefon: 88/ 426-088
Telefax: 88/ 426-287

Szám: 1200-12/2014.
Tárgy: Támogató
nyilatkozat

Támogató nyilatkozat

A Veszprémi Érsekség képviselőjeként támogatom a *Veszprémi Érseki és Főképtalani Levéltár középkori oklevélgyűjteményének* a Települési Értéktárba történő felterjesztését és felvételét.

Az oklevélgyűjtemény a hazai középkori történelemkutatás fontos forrásbázisa, megkerülhetetlen Veszprém városa, de tágabban értelmezve a Dunántúl közel felére kiterjedő középkori veszprémi egyházmegye, illetve a püspökök, s így a veszprémi püspököknek a középkori királyság kormányzatban történő részvétele miatt az ország köztörténete kutatásában.

Kérem a Bizottságot a felterjesztés kedvező elbírálására!

Veszprém, 2014. szeptember 10.

Tisztelettel

Márfi Gyula

Dr. Márfi Gyula
veszprémi érsek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

A javaslatban közölt iratok másolatainak szerzői joga a Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltárat illeti. További közlése vagy felhasználása esetén a Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltárral kötendő Felhasználói szerződés aláírása szükséges.